

Sygn. akt III AUa 205/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 maja 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Krzysztof Szewczak (spr.)
Sędziowie:	sędzia Elżbieta Czaja sędzia Małgorzata Pasek

po rozpoznaniu w dniu 20 maja 2020 r. w Lublinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy M. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 21 stycznia 2020 r. sygn. akt IV U 511/19

oddala apelację.

Małgorzata Pasek Krzysztof Szewczak Elżbieta Czaja

III AUa 205/20

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 2 maja 2019 r., znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił M. J. uchylecia decyzji z 23 lipca 2013 r. (o przyznaniu emerytury) i stwierdził jej wydanie z naruszeniem prawa. W uzasadnieniu tej decyzji organ rentowy wskazał, że zgodnie z art. 146 § 1 k.p.a. uchylenie decyzji z powodu orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, na podstawie którego została wydana decyzja, nie może nastąpić jeżeli od dnia doręczenia decyzji upłynęło pięć lat. W takim przypadku, zgodnie z art. 151 § 2 k.p.a., organ administracji publicznej ogranicza się do stwierdzenia wydania zaskarżonej decyzji z naruszeniem prawa oraz wskazuje okoliczności, z powodu których nie uchylił tej decyzji. Z uwagi na to, że od dnia doręczenia zaskarżonej

decyzji z 23 lipca 2013 r. upłynęło pięć lat nie jest możliwe jej uchylenie. Dlatego organ rentowy odmówił uchylenia powyższej decyzji i stwierdził jej wydanie z naruszeniem prawa.

W odwołaniu od tej decyzji ubezpieczona M. J. domagała się ponownego ustalenia wysokości emerytury zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r., P 20/16.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy domagał się jego oddalenia.

Wyrokiem z dnia 21 stycznia 2020r. Sąd Okręgowy w Siedlcach zmienił zaskarżoną decyzję oraz decyzję z 23 lipca 2013 r. o przyznaniu emerytury w ten sposób, że ustalił, iż wysokość emerytury M. J. na dzień (...) wynosi 936,54 zł brutto miesięcznie z możliwością wypłaty po dokonaniu waloryzacji od dnia 21 marca 2019 r.

W uzasadnieniu tego wyroku Sąd I instancji ustalił, że ubezpieczonej S. Z., urodzonej w dniu (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. decyzją z 17 listopada 2008 r., wydaną na podstawie art. 46 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zwanej dalej „ustawą emerytalną”, przyznał prawo do emerytury od dnia 1 października 2008 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o to świadczenie.

W uzasadnieniu tego wyroku Sąd I instancji ustalił, że ubezpieczonej M. J., urodzonej w dniu (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. decyzją z dnia 11 lipca 2008 r., wydaną na podstawie art. 46 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zwanej dalej „ustawą emerytalną”, przyznał prawo do emerytury od dnia 1 czerwca 2008 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o to świadczenie.

W dniu 21 czerwca 2013 r. ubezpieczona wystąpiła do organu rentowego z wnioskiem o emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym. Decyzją z dnia 23 lipca 2013 r. organ rentowy przyznał ubezpieczonej od dnia (...), tj. od osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego, emeryturę na podstawie art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wysokość emerytury ubezpieczonej obliczona została według zasad określonych w art. 25 i 26 ustawy emerytalnej, w tym zgodnie z ówczesną regulacją art.25 ust.1b tej ustawy, na mocy której podstawę obliczenia emerytury pomniejszono o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranej przez ubezpieczoną emerytury przyznanej jej uprzednio na podstawie art. 46 ustawy emerytalnej. Wysokość świadczenia na dzień(...) ustalona została na kwotę 614,18 zł brutto miesięcznie. Jednocześnie organ rentowy przyznał ubezpieczonej zwiększenie rolne z tytułu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników w kwocie 126,75 zł.

W dniu 28 marca 2019 r. wpłynął do organu rentowego wniosek ubezpieczonej o wznowienie postępowania i ponowne ustalenie wysokości emerytury w powszechnym wieku emerytalnym w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r., P 20/16.

Po rozpoznaniu powyższego wniosku, postanowieniem z dnia 2 maja 2019 r. organ rentowy na podstawie art. 149 § 1 i 2 k.p.a. wznowił postępowanie zakończone decyzją z dnia 23 lipca 2013 r. o przyznaniu emerytury, a następnie zaskarżoną decyzją z dnia 2 maja 2019 r., powołując się na upływ pięciu lat od doręczenia decyzji z dnia 23 lipca 2013 r., na podstawie art. 151 § 2 w związku z art.146 § 1 k.p.a. odmówił ubezpieczonej uchylenia decyzji z dnia 23 lipca 2013 r. i stwierdził jej wydanie z naruszeniem prawa.

Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie M. J. od decyzji z dnia 2 maja 2019 r. odmawiającej uchylenia decyzji z 23 lipca 2013 r. o przyznaniu emerytury i ustaleniu jej wysokości zasługiwało na uwzględnienie, co skutkowało zmianą zaskarżonej decyzji z dnia 2 maja 2019 r. i poprzedzającej ją decyzji z dnia 23 lipca 2013 r. o przyznaniu emerytury w części dotyczącej wysokości emerytury poprzez ustalenie, że wysokość emerytury ubezpieczonej na dzień nabycia prawa do tego świadczenia, tj. na dzień (...)wynosi 936,54 zł brutto miesięcznie z możliwością wypłaty po dokonaniu waloryzacji od dnia 21 marca 2019 r.

Sąd Okręgowy wskazał, że w chwili nabycia przez ubezpieczoną prawa do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym ((...)) obowiązywał przepis art. 25 ust.1b ustawy emerytalnej nakazujący pomniejszenie – w przypadku osób, które uprzednio pobierały emeryturę przyznaną na podstawie art. 46 tejże ustawy – podstawy obliczenia

emerytury, o której mowa w art. 24, o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne. Organ rentowy zastosował wówczas powyższy przepis, co skutkowało ustaleniem wysokości emerytury ubezpieczonej w niższej kwocie od emerytury wcześniej pobieranej, a przyznanej na podstawie art. 46 ustawy emerytalnej. W wyroku z dnia 6 marca 2019 r., P 20/16, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że art. 25 ust. 1b ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 września 2017 r., w zakresie, w jakim dotyczy urodzonych w (...) r. kobiet, które przed dniem 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Z powołaniem się na ten wyrok Trybunału Konstytucyjnego ubezpieczona wystąpiła do organu rentowego z wnioskiem o wznowienie postępowania i ponowne ustalenie wysokości jej emerytury w powszechnym wieku emerytalnym z pominięciem niekonstytucyjnego przepisu art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej. Organ rentowy po rozpoznaniu tego wniosku, o czym była już wyżej mowa, postanowieniem z dnia 16 kwietnia 2019 r. wznowił postępowanie w sprawie zakończonej decyzją z 21 marca 2013 r. o przyznaniu emerytury w powszechnym wieku emerytalnym, ale decyzją z 16 kwietnia 2019 r. odmówił jej uchylenia poprzestając na ustaleniu, że decyzja z 21 marca 2013 r. została wydana z naruszeniem prawa.

Z powołaniem się na ten wyrok Trybunału Konstytucyjnego ubezpieczona wystąpiła do organu rentowego z wnioskiem o wznowienie postępowania i ponowne ustalenie wysokości jej emerytury w powszechnym wieku emerytalnym z pominięciem niekonstytucyjnego przepisu art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej. Organ rentowy po rozpoznaniu tego wniosku, o czym była już wyżej mowa, postanowieniem z dnia 2 maja 2019 r. wznowił postępowanie w sprawie zakończonej decyzją z 23 lipca 2013 r. o przyznaniu emerytury w powszechnym wieku emerytalnym, ale decyzją z 2 maja 2019 r. odmówił jej uchylenia poprzestając na ustaleniu, że decyzja z 23 lipca 2013 r. została wydana z naruszeniem prawa.

W ocenie Sądu Okręgowego decyzja organu rentowego z dnia 2 maja 2019 r. jest nieprawidłowa. Organ rentowy odmawiając uchylenia decyzji z dnia 23 lipca 2013 r., w części dotyczącej ustalenia wysokości emerytury ubezpieczonej (co jest istotą sporu w sprawie), powołał się na przepis art. 146 § 1 k.p.a., zgodnie z którym uchylenie decyzji z przyczyny określonej w art. 145a k.p.a. nie może nastąpić, jeżeli od dnia doręczenia decyzji upłynęło pięć lat. Sąd Okręgowy podniósł, że organ rentowy nie wskazał w jaki sposób ustalił, że od doręczenia ubezpieczonej decyzji z dnia 23 lipca 2013 r. upłynęło pięć lat. Analiza akt emerytalnych ubezpieczonej pokazuje, że decyzja z dnia 23 lipca 2013 r. została przekazana do wysłania do ubezpieczonej w dniu 24 lipca 2013 r. Brak jest natomiast zwrotnego potwierdzenia odbioru przedmiotowej decyzji, które pozwoliłyby ustalić datę doręczenia jej adresatce, co powoduje, że nieudowodnione jest twierdzenie organu rentowego, iż od doręczenia ubezpieczonej decyzji z dnia 23 lipca 2013 r. upłynęło pięć lat. Sąd I instancji zwrócił uwagę na to, że zgodnie z art. 71a ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. 2019 r., poz. 300) Zakład Ubezpieczeń Społecznych może przysyłać pisma i decyzje listem zwykłym, ale w myśl ust. 2 tego artykułu w razie sporu ciężar doręczenia pisma lub decyzji (i co za tym idzie również daty doręczenia) spoczywa na Zakładzie. Dodatkowo wskazać należy, że granica pięciu lat (przewidziana w art. 146 § 1 k.p.a.) od doręczenia decyzji, której dotyczy skarga o wznowienie postępowania oparta na orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego, po przekroczeniu której to granicy czasowej nie jest możliwe uchylenie (zmiana) niekorzystnego rozstrzygnięcia, jest dwa razy krótsza od przewidzianej w art. 408 k.p.c., który przewiduje, że nie można żądać wznowienia postępowania (poza określonym w tym przepisie przypadkiem), jeżeli od dnia uprawomocnienia się wyroku upłynęło dziesięć lat. Tak różne regulacje w zakresie granicy czasowej, do której możliwa jest zmiana niekorzystnego rozstrzygnięcia opartego na niekonstytucyjnym przepisie, w sposób niekorzystny kształtuje sytuację ubezpieczonych (kobiet urodzonych w (...) r.), które po ustaleniu prawa do emerytury na podstawie art. 24 ustawy emerytalnej, nie kwestionowały na drodze sądowej ustalonej wysokości emerytury, w porównaniu do tych ubezpieczonych (kobiet urodzonych w (...) r.), które odwoływały się w przeszłości od decyzji o przyznaniu emerytury w części dotyczącej wysokości świadczenia i w stosunku do których zapadły wyroki sądowe oddalające ich odwołania.

Sąd Okręgowy zwrócił również uwagę na to, że od chwili wpływu do sądu odwołania osoby ubezpieczonej od decyzji organu rentowego, sprawa ma charakter sprawy cywilnej. Sąd zobowiązany jest do stosowania przepisów prawa materialnego z zakresu ubezpieczeń społecznych. Dlatego wniosek ubezpieczonej o wznowienie postępowania i ponowne ustalenie wysokości emerytury w powszechnym wieku emerytalnym winien być oceniony na podstawie art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. I tak, zgodnie z art. 114 ust. 1 pkt 1 tej ustawy, w sprawie zakończonej prawomocną decyzją, organ rentowy, na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, uchyla lub zmienia decyzję i ponownie ustala prawo do świadczeń lub ich wysokość, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono nowe okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość. W ocenie Sądu Okręgowego, wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r., P 20/16 stwierdzający niezgodność z Konstytucją RP przepisu art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej, na podstawie którego ustalono wysokość emerytury ubezpieczonej, może być uznany za nową okoliczność ujawnioną po wydaniu decyzji o przyznaniu emerytury z dnia 23 lipca 2013 r., ale istniejącą przed wydaniem tej decyzji, gdyż niesporne jest, że zakwestionowany przez Trybunał Konstytucyjny przepis ustawy emerytalnej był niezgodny z Konstytucją od chwili jego uchwalenia. Z kolei w ust. 1 pkt 6 powyższego artykułu przewidziano, że uchylenie lub zmiana decyzji i ponowne ustalenie wysokości świadczenia następuje, jeżeli nieprawidłowe obliczenie wysokości świadczenia nastąpiło na skutek błędu organu rentowego. Zdaniem Sądu Okręgowego błędne ustalenie wysokości świadczenia daje prawo stronie do ponownego ustalenia jego wysokości niezależnie od przyczyny takiego nieprawidłowego (błędnego) obliczenia. Dodać należy, że przepis art. 114 ust. 1e ustawy emerytalnej wprowadza terminy liczone od daty wydania decyzji, po upływie których nie jest możliwe uchylenie lub zmiana tej decyzji. Jednakże stosownie do art. 114 ust. 1f pkt 1 ustawy emerytalnej, przepisu art. 114 ust. 1e tej ustawy nie stosuje się jeżeli w wyniku uchylenia lub zmiany decyzji z przyczyn określonych w ust. 1 osoba zainteresowana nabędzie świadczenie w wyższej wysokości. Sąd Okręgowy ocenił, że taka sytuacja ma miejsce w sprawie niniejszej, gdyż jak wynika z wyliczeń organu rentowego ustalona na nowo wysokość emerytury ubezpieczonej w powszechnym wieku emerytalnym wynosi 936,54 zł, a zatem jest wyższa od ustalonej pierwotnie w decyzji z dnia 23 lipca 2013 r.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 2 maja 2019 r. i poprzedzając ją decyzję z dnia 23 lipca 2013 r., w ten sposób, że ustalił wysokość emerytury ubezpieczonej na dzień (...) z pominięciem niekonstytucyjnego przepisu.

Na zakończenie rozważań zawartych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy wskazał dodatkowo, że rozstrzygnięcie zawarte w tym wyroku dotyczy zmiany decyzji o przyznaniu ubezpieczonej emerytury w powszechnym wieku emerytalnym poprzez ustalenie wysokości świadczenia – z pominięciem niekonstytucyjnego przepisu – na datę przyznania tego świadczenia. Rozstrzygnięcie takie jest zdeterminowane zakresem wniosku ubezpieczonej z dnia 28 marca 2019 r. o wznowienie postępowania poprzez ustalenie na nowo wysokości świadczenia emerytalnego i zakresem zaskarżonej decyzji. Kwestia daty początkowej wypłaty emerytury nie była przedmiotem wniosku ubezpieczonej i decyzji organu rentowego.

Apelację od tego wyroku wniósł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.. Zaskarżając wyrok Sądu I instancji w całości, organ rentowy zarzucił mu:

1/ naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wydane orzeczenie, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nieuzasadnione przyjęcie, że nie jest udowodnione twierdzenie organu rentowego, że od daty doręczenia decyzji przyznającej emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym upłynęło 5 lat, podczas gdy ubezpieczona nie kwestionowała daty doręczenia tejże decyzji i faktu, że od jej doręczenia upłynął okres 5 lat;

2/ naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

a/ art. 71a ust. 1 i ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz przepisów wykonawczych, wskazanych w apelacji, poprzez ich niezastosowanie i nieustalenie daty doręczenia decyzji liczonej jako 5 dni od daty wysłania,

b/ art. 66 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 145a § 1 i § 2 k.p.a. w zw. z art. 146 § 1 k.p.a. poprzez błędną ich wykładnię

i przyjęcie, że ustawowy 5-letni termin do uchylecia (zmiany) decyzji w ramach wznowienia postępowania administracyjnego nie ma zastosowania, gdyż niekorzystnie kształtuje sytuację ubezpieczonych (kobiet urodzonych w (...) r.) w stosunku do tych, które po ustaleniu prawa do emerytury w wieku powszechnym odwołały się do sądu i mają dwa razy dłuższy termin na uchylecie (zmianę) niekorzystnego rozstrzygnięcia (art. 408 k.p.c.);

c/ art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez jego zastosowanie i przyjęcie jako podstawy prawnej do zmiany wysokości emerytury ubezpieczonej.

W konsekwencji przedstawionych w apelacji zarzutów organ rentowy wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego organu rentowego nie zasługiwała na uwzględnienie, ponieważ nie zostały w niej przedstawione zarzuty skutkujące zmianą lub uchyleciem zaskarżonego wyroku.

Sąd Apelacyjny w pełni akceptuje i przyjmuje za własne niesporne ustalenia faktyczne, dokonane przez Sąd Okręgowy. Sprawia to, że nie zachodzi potrzeba powtarzania szczegółowych ustaleń faktycznych oraz dokonanej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku interpretacji przepisów prawa mających zastosowanie w sprawie niniejszej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 października 1998 r., II CKN 923/97 – OSNC 1999, z. 3, poz. 60; z dnia 12 stycznia 1999 r., I PKN 21/98 – OSNAP 2000, nr 4, poz. 143; z dnia 20 stycznia 2000 r., I CKN 356/98 – LEX nr 50863; z dnia 7 kwietnia 2004 r., IV CK 227/03 – LEX nr 585855; z dnia 20 maja 2004 r., II CK 353/03 – LEX nr 585756; z dnia 17 lipca 2009 r., IV CSK 110/09 – LEX nr 518138; z dnia 27 kwietnia 2010 r., II PK 312/09 – LEX nr 602700).

Trafny jest natomiast zarzut naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c., zgodnie z którym sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Sąd Okręgowy nie dysponował materiałem dowodowym pozwalającym na ustalenie, że decyzja przyznająca wnioskodawczyni prawo do emerytury w wieku powszechnym została jej doręczona w takim terminie, który pozwalał następnie na wznowienie postępowania administracyjnego przed organem rentowym. Wnioskodawczyni nie kwestionowała bowiem faktu doręczenia jej decyzji z dnia 23 lipca 2013 r., ani też upływu 5-letniego okresu pomiędzy doręceniem tej decyzji a złożeniem wniosku o wznowienie postępowania. Naruszenie prawa procesowego wskazanego w apelacji pozostaje jednak bez wpływu na treść zaskarżonego rozstrzygnięcia.

Istota sporu w postępowaniu apelacyjnym sprowadza się do oceny stanu prawnego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia.

Z dokumentacji zawartej w aktach postępowania administracyjnego wynika, że w dniu 28 marca 2019 r. M. J. złożyła wniosek o wznowienie postępowania administracyjnego i ponowne ustalenie wysokości emerytury w powszechnym wieku emerytalnym, zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r., P 20/16. W odwołaniu ubezpieczona również odwoływała się do treści tego ostatniego wyroku.

Rozpoznając wniosek z dnia 28 marca 2019 r. pozwany organ rentowy wznowił postępowanie, ale decyzją z dnia 2 maja 2019 r. odmówił uchylecia decyzji z dnia 23 lipca 2013 r., przyznającej emeryturę w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, wywodząc, że od doręczenia tej decyzji upłynęło ponad 5 lat. W tej sytuacji uchylecie decyzji nie jest możliwe z uwagi na treść art. 146 § 1 k.p.a.

Trafnie Sąd Okręgowy podniósł, że istota sporu w sprawie niniejszej sprowadza się do ponownego ustalenia wysokości emerytury wnioskodawczyni. Intencją ubezpieczonej było bowiem uzyskanie nowej wysokości emerytury po prawidłowym zastosowaniu obowiązujących przepisów prawa, z uwzględnieniem treści powołanego wyżej wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Odmawiając uchylecia decyzji przyznającej emeryturę w powszechnym wieku

emerytalnym i ustalającej jej wysokość, organ rentowy odmówił jednocześnie ponownego ustalenia emerytury. Sąd Okręgowy był zatem w pełni uprawniony do rozstrzygnięcia o żądaniu ubezpieczonej, przy czym winien mieć na uwadze wyłącznie w/w rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego, bo tego dotyczył wniosek ubezpieczonej.

Wskazać należy, że skarga o wznowienie postępowania nie jest w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych jedyną możliwością ubiegania się o ponowne ustalenie wysokości emerytury. Swoistym wznowieniem postępowania jest bowiem, nieograniczony czasowo, w przeciwieństwie do reguł wynikających z Kodeksu postępowania administracyjnego, tryb postępowania przewidziany w art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przepis ten reguluje możliwość wzruszenia decyzji rentowych w sposób odrębny, szczególnie i co istotne korzystający z pierwszeństwa w stosunku do przepisów kodeksu postępowania cywilnego i kodeksu postępowania administracyjnego (por. I. Jędrasik-Jankowska: Komentarz do art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, stan prawny na 1 sierpnia 2019 r. – LEX). Tym samym wnioskodawczyni może skutecznie domagać się ponownego ustalenia wysokości emerytury, przyznanej w związku z osiągnięciem wieku powszechnego.

W tym miejscu dodatkowo należy podnieść, że co do zasady art. 190 ust. 4 Konstytucji RP normuje możliwość wznowienia postępowania na zasadach i w trybie określonym w przepisach właściwych dla danego postępowania, jeżeli Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach. Pojęcie "wznowienia postępowania", o którym mowa w ostatnio powołanym przepisie, ma szerokie znaczenie, gdyż dotyczy przepisów „właściwych dla danego postępowania”, a zatem obejmuje wszelkie instrumenty proceduralne, których wykorzystanie umożliwia przywrócenie stanu konstytucyjności orzeczeń wydanych na podstawie aktu normatywnego, uznanego później orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego za niezgodny z Konstytucją (por. postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 kwietnia 2004 r., SK 32/01 – OTK-A 2004, nr 4, poz. 35). Obejmuje zatem wszelkie środki prawne, pozwalające na ponowne rozstrzygnięcie sprawy, według stanu prawnego obowiązującego już po wyeliminowaniu niekonstytucyjnych przepisów (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 11 czerwca 2002 r., SK 5/02 – OTK ZU nr 4/A/2002, poz. 41; z dnia 9 czerwca 2003 r., SK 12/03 – OTK ZU nr 6/A/2003, poz. 51; z dnia 27 października 2004 r., SK 1/04 – OTK ZU nr 9/A/2004, poz. 96).

Takim środkiem prawnym jest swoiste wznowienie postępowania, przewidziane w art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie z art. 114 ust. 1 tej ustawy w sprawie zakończonej prawomocną decyzją organ rentowy, na wniosek osoby zainteresowanej uchyla lub zmienia decyzję i ponownie ustala prawo do świadczeń lub ich wysokość, jeżeli spełnione są przesłanki wymienione w cyt. przepisie. Jedną z tych przesłanek jest ujawnienie, po uprawomocnieniu decyzji, nowych okoliczności, istniejących przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na wysokość świadczenia (art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej).

W sprawie niniejszej decyzją z dnia 23 lipca 2013 r. organ rentowy przyznał wnioskodawczyni emeryturę od dnia (...), w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego. Wysokość emerytury została obliczona z pomniejszeniem o sumę kwot pobranych emerytur, stosownie do treści art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej. Zgodnie z jego treścią, jeżeli ubezpieczony pobrał emeryturę na podstawie m.in. przepisów art. 46, 50, 50a, 50e, podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, ustaloną zgodnie z ust. 1, pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne. Przepis powyższy jest jasny, nie budzi wątpliwości interpretacyjnych i został prawidłowo, zgodnie z wykładnią gramatyczną, zastosowany przez organ rentowy.

Usunięcie z obrotu prawnego tego przepisu w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 września 2017 r., w zakresie, w jakim dotyczy urodzonych w 1953 r. kobiet, które przed dniem 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 ustawy emerytalnej, nastąpiło dopiero na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r., P 20/16 (OTK-A 2019, poz. 11). Wyrokiem tym Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z

Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego ustawodawca, dokonując zmiany zasad ustalania wysokości emerytury powszechnej w stosunku do kobiet urodzonych w (...) r., naruszył zasadę lojalności państwa względem obywateli. Gdyby ubezpieczone w momencie podejmowania decyzji o przejściu na emeryturę wiedziały jakie okażą się tego konsekwencje dla ustalania wysokości emerytury powszechnej, być może nie skorzystałyby z tego uprawnienia.

Przepis art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej naruszał ustawę zasadniczą już od dnia jego wejścia w życie (*ex tunc*), jednakże dopiero od opublikowania wyroku Trybunału Konstytucyjnego powstaje nowy stan prawny, pozwalający na ponowne ustalenie praw wnioskodawczyni do obliczenia emerytury z pominięciem niekonstytucyjnego przepisu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego pojęcie „nowych okoliczności” istniejących przed wydaniem decyzji organu rentowego, a mających wpływ na ustalenie wysokości emerytury wnioskodawczyni, o jakich stanowi art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, obejmuje okoliczności sprawy, a zatem zarówno okoliczności faktyczne, jak i prawne. W wyroku z dnia 26 lipca 2013 r., III UK 145/12 (LEX nr 1408199) Sąd Najwyższy wyjaśnił znaczenie zawartego w art. 114 ostatnio powołanej ustawy zwrotu „ujawnienie okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji”, stanowiącego przesłankę ponownego ustalenia prawa do świadczenia emerytalnego. Sąd Najwyższy podkreślił, że kontekst przepisu art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej nie stwarza podstaw do ograniczenia znaczenia występującego w nim zwrotu „okoliczności” wyłącznie do „okoliczności faktycznych”. Dlatego nie można przypisywać pojęciu „okoliczności” wyłącznie wąskiego znaczenia. Pogląd ten Sąd Apelacyjny w całości podziela. Nową okolicznością w rozumieniu art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej będzie zatem nie tylko okoliczność faktyczna, ale też prawna, a zatem ogół wymagań formalnych i materialnoprawnych, związanych z ustaleniem prawa do świadczeń lub ich wysokości (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2004 r., II UK 228/03 – OSNP 2004, nr 19, poz. 341).

W sprawie niniejszej taką nową okolicznością prawną jest wyrugowanie z obrotu prawnego przepisu, który pozwalał na ustalenie podstawy obliczenia emerytury z pomniejszeniem o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur.

Zasadnie zatem Sąd Okręgowy przyjął, że zachodzą podstawy do ponownego obliczenia wysokości emerytury wnioskodawczyni, jednakże Sąd I instancji nie wskazał w sposób jasny podstawy prawnej rozstrzygnięcia. W ocenie Sądu Apelacyjnego w sprawie niniejszej nie można przyjąć, że podstawą wznowienia jest przepis art. 114 ust. 1 pkt 6 ustawy emerytalnej, tj. błąd organu rentowego. Przepis art. 25 ust. 1b oraz przepisy wprowadzające, tj. art. 22 ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2012 r., poz. 637) były zredagowane w sposób jasny i tak też, zgodnie z wykładnią gramatyczną, zostały przez organ rentowy zastosowane. Sąd Apelacyjny podziela w pełni pogląd Sądu Najwyższego, że błąd organu rentowego nie obejmuje sytuacji, w której organ ten (w chwili wydania decyzji) działa na podstawie przepisów ustawy niebudzących wątpliwości interpretacyjnych, które bez wątpienia korzystają z domniemania konstytucyjności aż do chwili uznania ich przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodne z Konstytucją (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2014 r., III UZP 3/13 – LEX nr 1455747).

Podsumowując, w sprawie niniejszej wprawdzie nie występują przesłanki do zastosowania art. 114 ust. 1 pkt 6 ustawy emerytalnej, jednakże zachodzą podstawy do ponownego ustalenia wysokości emerytury wnioskodawczyni z uwagi na treść art. 114 ust. 1 pkt 1 tej ustawy, w związku z powołanym wyżej wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego wydanym w dniu 6 marca 2019 r., P 20/16 (OTK-A 2019, poz. 11).

Te wszystkie okoliczności sprawiają, że zarzut obrazy art. 114 ustawy emerytalnej nie może być uznany za trafny.

Zaskarżony wyrok odpowiada więc prawu, a apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Z przedstawionych wyżej względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.